



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 572/2024-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného zákonnou zástupkyňou [REDAKOVANÉ], oboch právne zastúpených advokátom JUDr. Petrom Konvičným, Rázusova 1, Košice, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (predtým Okresného súdu Bratislava I) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-22C/51/2022 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV (predtým Okresný súd Bratislava I) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-22C/51/2022 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a právo sťažovateľov na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. B1-22C/51/2022 konať bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie každému **1 000 eur**, ktoré **j e** im Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavným sťažnostiam **n e v y h o v u j e**.
- Sťažovateľom náhradu trov konania **n e p r i z n á v a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľov, skutkový stav vecí a argumentácia sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu 7. augusta 2024, ktoré boli prijaté na ďalšie konanie v celom rozsahu uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 572/2024-20 z 8. októbra 2024, domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie svojich záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom mestského súdu v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia. Navrhujú, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal im primerané finančné zadosťučinenie 24 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom. Ústavná sťažnosť sťažovateľky bola vedená pod sp. zn. Rvp 2101/2024 a ústavná sťažnosť sťažovateľa pod sp. zn. 2102/2024.

2. Uznesením č. k. PLs. ÚS 74/2024-6 zo 4. septembra 2024 ústavný súd v záujme hospodárnosti konania spojil ústavné sťažnosti sťažovateľov podľa § 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 166 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 2101/2024.

3. Z obsahu ústavných sťažností vyplýva, že sťažovatelia vystupujú v napadnutom konaní na strane žalobcov. Zdôrazňujú, že od podania žaloby 20. júna 2022 uplynuli už viac ako dva roky a vec nie je právoplatne skončená. Okrem prvotných procesných úkonov spočívajúcich vo vzájomnom zaslaní jednotlivých vyjadrení strán sporu aj napriek viacerým výzvam sťažovateľov súd nekoná, hoci mu v tom nič nebráni. Napokon aj predsedníčka mestského súdu v oznámení zo 17. júla 2024 o prešetrovaní sťažnosti na prietahy uznala existenciu prietahov v napadnutom konaní. Aj napriek jej príslubom nebol v čase podania ústavných sťažností nariadený ani termín prvého pojednávania, čo potvrdzuje laxný prístup mestského súdu vo vzťahu k prejednávanej veci. Sťažovatelia zastávajú názor, že neefektívnym postupom, resp. nečinnosťou súdu dochádza nielen k vzniku prietahov, ale aj k priamemu zásahu do práva na spravodlivý proces, t. j. k porušeniu zásady zákazu *denegatio iustitiae*. Na podklade nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 425/2019, v ktorom priznal sťažovateľom finančné zadosťučinenia za prietahy v konaní v trvaní 7 kalendárnych mesiacov v sume 8 000 eur (t. j. na jeden kalendárny mesiac v sume približne 1 100 eur), žiadajú pre každého z nich priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 24 000 eur.

4. V štádiu konania pred prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd považoval za potrebné, aby sa mestský súd k doručeným ústavným sťažnostiam vyjadril a súčasne zapožičal súdny spis. Z obsahu vyjadrenia mestského súdu doručeného ústavnému súdu 1. októbra 2024 a zo spisovej dokumentácie vyplynulo, že sťažovatelia sa žalobou domáhajú od žalovaného, ktorým je Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, zaplata 25 000 eur, a to z titulu náhrady škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), ktorá im mala vzniknúť v dôsledku nesprávneho úradného postupu Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, ktorý bol ustanovený ako kolízny opatrovník v súdnom konaní vedenom pred Okresným súdom

Bratislava III pod sp. zn. 38P/60/2017 v právnej veci o návrhu otca na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu.

5. Ústavný súd ďalej zistil, že v tejto sporovej veci bola žaloba sťažovateľov doručená 20. júna 2022 Okresnému súdu Košice I, ktorý ešte koncom júna 2022 vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku a v júli 2022 vyzval žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe. Na základe vznesenej námietky miestnej nepríslušnosti podľa § 41 CSP doručenej žalovaným v auguste 2022 postúpil Okresný súd Košice I vec Okresnému súdu Bratislava I (v súčasnosti mestský súd) v septembri 2022. Pokračovali tak ďalšie procesné úkony súdu v tzv. písomnej fáze konania podľa § 167 CSP, a to výzva sťažovateľov na repliku uznesením z decembra 2022 a výzva žalovaného na dupliku uznesením z mája 2023. Súd ďalej zaslal vyjadrenie sťažovateľov (z júla 2023) na vedomie žalovanému v auguste 2023 a ich ďalšie podanie spolu s listinným dôkazom (z decembra 2023) na vedomie žalovanému v januári 2024. Žiadosť sťažovateľov o nariadenie pojednávania z mája 2024 bolo súdom vypočuté až v septembri 2024, keď bol termín pojednávania nariadený na 12. november 2024.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

6. Na ústavné sťažnosti predsedníčka mestského súdu reagovala listom sp. zn. 1SprV/678/2024 z 18. októbra 2024, v ktorom uvádza, že sa pridržiava vyjadrenia z 24. septembra 2024 v celom rozsahu (por. bod 10 uznesenia ústavného súdu č. k. I. ÚS 572/2024-20 z 8. októbra 2024, pozn.).

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavných sťažností

7. Podstatou ústavných sťažností je tvrdenie sťažovateľov o vzniku zjavných, zbytočných a ničím neodôvodnených prietahov v súdnom konaní trvajúcim viac ako dva roky bez uskutočneného pojednávania vo veci. Nečinnosť súdu vnímajú aj ako priamy zásah do základného práva na súdnu a inú právnu ochranu.

8. Ústavný súd štandardne skúma porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

9. Hoci rozhodovanie o nárokoch na náhradu škody a nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z. patrí do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov (III. ÚS 83/2015, I. ÚS 318/2019, IV. ÚS 589/2023), v konkrétnych okolnostiach danej veci nemožno opomenúť materiálny korektív determinovaný obsahom uplatňovaného žalobného nároku týkajúceho sa nesprávneho úradného postupu štátneho orgánu v konaní o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, pre ktorý mala byť príznačná dlhotrvajúca strata vzájomného osobného kontaktu medzi sťažovateľmi (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci [REDACTED] [REDACTED] proti Slovenskej republike z 8. februára 2024). Z dôvodu citeľného zásahu do sféry práv a slobôd spadajúcich do kategórie rodinného a súkromného života, rodičovskej výchovy a starostlivosti ústavný súd hodnotí postup v posudzovanom konaní prísnejšie. Pokiaľ ide o správanie

sťažovateľov, ústavný súd nezistil, že by prispeli svojím správaním, resp. postupom v napadnutom konaní k jeho dĺžke.

10. V okolnostiach konkrétnej veci je zrejmé, že výrazný podiel na nevybavení dotknutej veci mal mestský súd. Bez potreby podrobných analýz je pre ústavný súd podstatné, že od postúpenia veci na mestský súd (september 2022) je postup mestského súdu v predmetom konaní poznačený dlhodobou a zjavne bezdôvodnou nečinnosťou v trvaní približne 16 mesiacov [od výzvy žalovaného na dupliku (máj 2023) do nariadenia prvého pojednávania vo veci (september 2024)]. V dôsledku neodôvodnenej nečinnosti mestského súdu došlo k zbytočným priet'ahom vyúsťujúcim do stavu, v ktorom mestský súd dosiaľ ani raz neprejednal žalobcami uplatnený nárok, a teda dosiaľ neposkytol súdnu ochranu subjektívnemu právu sťažovateľov, ktorého porušenie v žalobe tvrdili.

11. Ústavný súd uznáva, že doterajšiu dĺžku napadnutého konania v trvaní približne dvoch rokov ku dňu rozhodovania ústavného súdu nie je možné bez všetkého označiť ako neprimeranú, avšak vzhľadom na materiálny korektív prítomný v napadnutom konaní a na neprimerane dlhé obdobie nečinnosti nepovažuje postup mestského súdu za ústavnoprávne akceptovateľný. Na základe uvedeného uzatvára, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní boli spôsobené zbytočné priet'ahy, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a tiež ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti nálezu).

12. Reflektujúc petit ústavných sťažností, sťažovatelia sa domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré odvodzujú od rozporovanej existencie zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní. Podľa názoru ústavného súdu celková dĺžka preskúmaného konania pred mestským súdom nesignalizuje porušenie posudzovaného základného práva z namietaných dôvodov. Navyše, sťažovatelia nepreukázali, že by postupom mestského súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti – *denegatio iustitiae*. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavným sťažnostiam v tejto časti nevyhovel (bod 4 výrokovej časti nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

13. Do dnešného dňa nebolo napadnuté konanie skončené, a ani z vyjadrenia súdu nevyplývajú priaznivé vyhliadky, čo sa týka vybavenia veci. Z týchto dôvodov a v záujme efektívnosti ochrany poskytnutej sťažovateľom ústavný súd v nadväznosti na zistenie porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) prikázal mestskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy konať bez zbytočných priet'ahov a odstrániť tak stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci nachádzajú (bod 2 výroku tohto nálezu).

14. Sťažovatelia sa domáhali aj primeraného finančného zadosťučinenia, a to každý z nich 24 000 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Berúc do úvahy okolnosti prípadu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal priznané primerané finančné zadosťučinenie každému v sume 1 000 eur (bod 3

výroku tohto nálezu). Ústavný súd súčasne v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať finančné zadost'učinenie nad sumu priznanú ústavným súdom, t. j. nad sumu 1 000 eur (bod 4 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

15. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania pred ústavným súdom ústavný súd vychádzal z § 73 zákona o ústavnom súde, v zmysle ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch môže (ii) podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde tak nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesoch (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Ústavný súd disponuje širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v ň akom rozsahu (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 357/2021, I. ÚS 418/2022).

16. Sťažovatelia si uplatnili trovy, ktoré im vznikli v súvislosti s právnym zastúpením v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd po posúdení všeobecného obsahu ústavných sťažností s minimálnou ústavnoprávnou argumentáciou, ktorú vytkol už vo fáze predbežného prerokovania, rozhodol tak, že v tomto prípade náhradu trov konania sťažovateľom nepriznal (bod 5 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu